שעם ביום הכפורים עמד רבי יצחק בר נחמני על רגליו ואמר אני ראיתי את רבי יהושע בן לוי [א]שיצא בסנדל של שעם ביוה"כ ואמינא ליה בתענית צבור מאי [ב]א"ל לא שנא אמר רבה בר בר חנה אני ראיתי את רבי אלעזר דמן נגוה שיצא בסנדל של שעם בתענית צבור ואמינא ליה ביום הכפורים מאי א"ל לא שנא רב יהודה נפיק בדהיטני אביי נפיק בדהוצי רבא נפיק (א)(בדיבלי) רבה בר רב הונא [ג]כריך סודרא אכרעיה ונפיק מתיב רמי בר חמא [ד]הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר ור' יוסי [ה]אוסר ותני עלה [ו]ושוין שאסור לצאת בו ביום הכפורים [ז]אמר אביי התם דאית ביה כתיתין ומשום תענוג אמר ליה רבא ואי לאו מנא הוא כתיתין משוי ליה מנא ועוד כל תענוג דלאו מנעל הוא ביוה"כ מי אסור והא רבה בר רב הונא הוה כריך סודרא אכרעיה ונפיק ועוד מדקתני סיפא אם יש לו בית קבול כתיתין טמא מכלל דרישא לאו בדאית ליה כתיתין עסקינן אלא אמר רבא לעולם דכ"ע מנעל הוא ובשבת בהא פליגי מר סבר גזרינן דילמא משתמיט ואתי לאתויי ד' אמות ומר סבר לא גזרינן תנו רבנן [ח]תינוקות מותרין בכולן חוץ מנעילת הסנדל מאי שנא נעילת הסנדל דאמרי אינשי עבדו ליה הנך נמי אמרי אינשי עבדו ליה רחיצה וסיכה אימר מאתמול עבדי ליה סנדל נמי אימר מאתמול עבדי ליה סנדל לא אפשר דמאתמול עבדי ליה דאמר שמואל האי מאן דבעי למיטעם טעמא דמיתותא ליסיים מסאני וליגני והא מותרין לכתחלה קתני אלא הנך דלאו רביתייהו גזרו בהו רבנן הנך דרביתייהו הוא לא גזרו בהו רבנן דאמר אביי [ט]אמרה לי אם רביתיה דינוקא מיא חמימי ומשחא גדל פורתא ביעתא בכותחא גדל פורתא תבורי מאני כי הא דרבה זבין להו מאני גזיזי דפחרא לבניה ומתברי להו: המלך והכלה ירחצו את פניהם: מתני' מני ר' חנניא בן תרדיון היא דתניא המלך והכלה לא ירחצו את פניהם רבי חנניא בן תרדיון אומר משום רבי אליעזר המלך והכלה ירחצו את פניהם החיה לא תנעול את הסנדל רבי חנניא בן תרדיון אומר משום ר' אליעזר החיה תנעול את הסנדל (א) מ"ט [י]מלך משום דכתיב ימלך ביפיו תחזינה עיניך כלה מאי טעמא כדי שלא תתגנה על בעלה אמר ליה רב לר' חייא כלה עד כמה אמר ליה כדתניא [כ]אין מונעין תכשיטין מן הכלה כל שלשים יום החיה תנעול את הסנדל משום צינה אמר שמואל [ל]אם מחמת סכנת עקרב מותר: האוכל ככותבת הגסה: בעי רב פפא

ככותבת

שעס. מין גומא שקורין פוי"י: **בתענית לבור.** הנגזר על הגשמים דתנן במסכת תענית (דף יב:) אסור בנעילת הסנדל: **בדהיטני.** מין שעס: **בדהולי.** סנדל של כפות תמרים: **בדיבלי.** של עשבים: **יולא בקב שלו.** בשבת קב אשקל"א: **ורבי יוסי אוסר.** (ג) קסבר לאו מנעל הוא הואיל ואינו שוה בכל ואפילו הכי שוין שאסור לצאת בו ביום הכפורים אלמא אף על גב דלרבי יוסי לאו מנעל הוא אפי' הכי אסיר והוא הדין לשל שעס: **כפיפין.** חתיכות בגדים קטנות שהם נוחות לו לסמוך שוקו עליהם: **טמא.** מקבל טומאה דלאו פשוטי כלי עץ הוא: **מנעל הוא.** הלכך ביוה"כ אסור אבל דהיטני ודהולא לאו מנעל ניהו: **מותרין בכולן.** בכל הני דמתניתין אכילה ושתיה ורחיצה וסיכה: **אינשי עבדו ליה.** גדולים עשו לו והתורה הזהירה גדולים על הקטנים שלא יעשו להם בידים דבר האסור כדאמרינן במסכת יבמות (דף קיד.) לא תאכלום לא תאכילום להזהיר גדולים על הקטנים: **לא אפשר מאתמול.** ויהא יחף כל הלילה והם ברגליו: **הא מותרין לכתחלה קתני.** שאם בא לימלך אומרים לו האכילהו ורחוץ אותו והאי שפיר ידע דהיום עשאו לו: **מיא חמימי.** לרחיצה: **ומשחא.** לסוך: **ביעתא בכותחא.** ביצים בכותח: **תבורי מאני.** להפקיר לו כלים לשבר ולמלאות תאותו: **מאני גזיזי דפחרא.** כלים סדוקים של חרס בדמים קלים: **אין מונעין תכשיטין וכו'.** ברייתא היא ומייתינן לה בריש בתולה נישאת בכתובות הרי שהיה טבחו טבוח ויינו מזוג ומת אביו של חתן או אמה של כלה מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש ואחר כך קוברין את המת ואין מונעין תכשיטין מן הכלה מחמת האבל כל שלשים יום אלמא כל שלשים בעי' נוי: **אם מחמת סכנת עקרב.** מקום שיש לחוש לעקרבים מותר כל אדם לנעול:

בגרעינתא

הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר ורבי יוסי אוסר. פרש"י בפרק במה אשה (שבת דף סו.) משום דלאו תכשיט הוא ומשמע דאסר ליה משום דחשוב כמשוי ולא הוי מנעל אלא של עור אבל של עץ לא וכן משמע בגמרא התם דקאמר דלרבי מאיר חלצה בקב הקיטע חליצה כשירה דחשיב מנעל ולרבי יוסי חליצה פסולה דלא חשיב מנעל ור"ת הקשה דהא מסקינן הכא דפליגי אי חיישינן דילמא משתמיט ואתי לאתויי ארבע אמות אבל לכולי עלמא מנעל הוי והא דקאמר התם דלרבי מאיר חולצין בו ולר' יוסי לא אור"י דהיינו טעמא דרבי יוסי דכי היכי דחייש דילמא נפיל לפי שהוא רחב מהאי טעמא נמי אין חולצת בו כדאמר בפרק מצות חליצה (יבמות דף קג:) נעלו הראוי לו פרט לגדול שאינו יכול להלך בו והקשה רבינו שמשון מדתניא בפרק מצות חליצה חלצה בקב הקיטע חליצה כשירה באנפליא של בגד חליצה פסולה ופריך קב הקיטע מני רבי מאיר היא דתנן הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר ורבי יוסי אוסר באנפליא של בגד אתאן לרבנן משמע אתאן לרבנן דהיינו רבי יוסי דפליג על רבי מאיר והיכי משמע ליה דאתאן לרבי יוסי טפי מלרבי מאיר והא הא דלא חשיב ר' יוסי קב הקיטע כמנעל היינו משום דדרכו ליפסק וליפול אבל אנפליא של בגד דליכא למימר הכי דילמא אפילו רבי יוסי מודה ותירץ ר"י דודאי המקשה הוה ס"ד דטעמא דרבי יוסי משום הא דלא חשיב מנעל אלא של עור דבע"א לא מיתוקמא ליה הא דקתני באנפליא של בגד חליצה פסולה דאי לרבי יוסי נמי מנעל הוי הויא מני לא רבי מאיר ולא רבי יוסי ומסקנא דאמר (ג) כולה רבי מאיר היא וטעמא דפסיל באנפליא משום דלא מגינה אתי למיהוי שפיר טעמא דרבי יוסי משום דילמא מיפסיק *ול"ת כיון דמעיקרא ס"ד דטעמא דרבי יוסי משום דילמא מיפסיק מאי קא מקשי (ד) מדסיפא רבנן רישא נמי רבנן ורישא במחופה עור אמאי שרי אפילו מחופה עור נמי איכא למיחש דילמא מיפסיק וי"ל במחופה עור דקאמר היינו בפנים שמתוך כך הוא מתקצר ומתיישב למדת רגלו אי נמי ע"י שהוא מחופה הוא יכול לכופלו ולקושרו כדי שיעמוד בחוזק סביב רגלו:

הקיטע יוצא בקב שלו. פרש"י פרק במה אשה מי שנקטעה רגלו עושה לו כמין דפוס רגל וחוקק בו מעט להשים ראש שוקו בתוכו ולא נהירא להרב פור"ת דקשיא ליה א"כ אמאי רבי יוסי אוסר והא אינו יכול לילך בע"א אע"ג דמסקינן הכא דטעמא דרבי יוסי משום דילמא מיפסיק ואתי לאיתויי והא אי נפיל אינו יכול לזוז משם עד שיחזור וינעלנו ועוד הקשה דהאמר אביי בפרק במה אשה (שבת דף סו.) דאין טמא מדרס משום דלא סמיך עילויה ואי כפרש"י והלא אין סמך גדול מזה ונייהו אור"י דלא קשה כולי האי שאין אותו קב צריך לו כל כך שהוא נשען על מקלות שבידיו כדרך המגרין ואינו נשען כלל על הקב והיינו סמוכות שלו דקתני התם יוצאין בהן בשבת לדברי הכל ולא כמו שפרש"י שעושה עור לראשי שוקיו וגורר שוקיו בקרקע כשנקטעו שתי רגליו ומהאי טעמא נמי אתי שפיר דלאביי לא חשיב ליה מדרס שאינו נשען עליו אלא פעמים הוא נשען עליו קצת ופעמים אינו נוגע בקרקע כלל אבל הרב פור"ת פי' מי שנקטעה רגלו עושה לו קב כמין סנדל ומניחו במקום הרגל ונראה כאלו יש לו רגל ויכול לצאת בו בשבת כמו במנעליו וכופה שוקו לאחוריו וקושר סמוכות של עץ מכף ירכו שקורין אשקצ"א וסומך בו שוקו ומהלך בה והיינו סמוכות שלו דקתני התם סמוכות שלו טמא מדרס ויוצאין בהן בשבת ונכנסין בהן לעזרה ואותו קב שמניח במקום פרסת רגלו אינו אלא כדי שיהו סבורין הרואים שרגל שלימה יש לו ומפני החולי אינו יכול לדרוך עליו ואם יש באותו קב בית קיבול כתיתין טמא כתיתין היינו גמי או מוכין או כל דבר רך שהוא נותן בקב להגאתו כדי שלא יכאב לו כשיגע רגלו בקב טמא איכא מאן דאמר בגמרא טמא טומאת מת ואיכא מאן דאמר טומאת מדרס לפי שהוא נשען עליו

והאי

מסורת הש"ס

א) [גי' הערוך כדיקולי], ב) [יבמות קב.], ג) שבת סה: יבמות קג., ד) [שם קב:], ה) [תוספתא רפ"ד ע"ש], ו) [קדושין לא: וש"נ], ז) [גי' רי"ף ורא"ש מלך מ"ט אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב וכו' כלה מ"ט אמר רב וכו'], ח) כתובות ד.

* * *

תורה אור השלם

1. מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ תֶּחֱזֶינָה עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מַרְחַקִּים: ישעיהו לג יז

* * *

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הקיטע וא"ת כיון דמעיקרא ס"ד. עי' מהרש"א וק"ל דמה הועילו בתירוצם דמ"מ איך אמר אביי מדסיפא רבנן הא גם לרבנן לא בעי עור ונקיטע הטעם רק דמשלף וע"כ בבגד הטעם דלאו מגין וממילא אתיא אפילו כר"מ והאי דינא דבגד לא תליא כלל בדר"מ ורבנן וע"כ דלאביי ס"ל דפליגי אי הוי מנעל ולטעמייהו אזיל דמשני כשמעתין דאית ביה כתיתין ול"ע גם ק"ל על תוס' דלמסקנא גם לר' יוסי דאנפליאות כנגד פסול הוא רק משום דבעי' מידי דמגין א"כ איך אמרינן ביבמות גבי סנדל שתפרה בפשתן פסול הא הוי מגין ועי' בתוס' יבמות שם ול"ע:

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' החיה תנעול את הסנדל מלך מ"ט משום דכתיב: (ב) רש"י ד"ה ור' יוסי אוסר קס"ד קסבר לאו: (ג) תוס' ד"ה הקיטע כו' מני לא ר"מ ולא רבי יוסי ומסקנא דקאמר רבא כולה רבי מאיר: (ד) בא"ד מאי קא משני אביי מדסיפא רבנן:

* * *

לעזי רש"י

פוי"י [פויי"ל].
סוג של קנה סוף.
אישקצ"א. קב.

* * *

מוסף רש"י

הקיטע. שנקטעה רגלו. יוצא בקב שלו. דמנעל דידיה הוא (שבת סה.). דאית ביה כתיתין. חתיכות דקות של מוכין ועור רך, ומשום תענוג, ולאו משום דמיחשי נעילה (יבמות קב:). אין מונעין תכשיטין מן הכלה. בכבול האבלות אין אוסרין עליה תכשיטיה, שלא תתגנה על בעלה (כתובות ד.).

* * *

עין משפט נר מצוה

כח א ב ג מיי' פ"ג מהל' שביתת עשור הלכה ז סמג לאוין סט טוש"ע א"ח סימן תרקד סעיף א וסימן תריד סעיף ג:

כט ד מיי' פי"ט מהל' שבת הל' טו טוש"ע א"ח סי' שא סעיף טו:

ל ה טוש"ע שם וסימן תריד סעיף ג:

לא ו מיי' פ"ג מהלכות שביתת עשור הל' ז סמג לאוין סט טוש"ע א"ח סי' תרטז סעיף ב:

לב ז מיי' פי"א מהל' אבל הלכה ח סמג עשין ב טוש"ע י"ד סימן שפא סעיף ו:

לג ח מיי' פ"ג מהלכות שביתת עשור הלכה ח סמג לאוין סט טוש"ע א"ח סי' תריד סעיף ד:

* * *

רבינו חננאל

ואסיקנא ר' יהושע בן לוי יצא בסנדל של שעם ביום הכפורים. ור' אליעזר יצא בו בתענית ציבור, ואמרו לו ביום הכפורים מאי, ואמר להו לא שנא. כלומר מותר ואפי' ביום הכפורים. רב יהודה נפיק בסנדל דהוצי, ורבה בדבילי, ורבה בר רב הונא הוה כריך סודרא אכרעיה ונפיק. ומותבינן הא דתנן בשבת פרק במה אשה יוצאה הקיטע יוצא בקב שלו דברי ר' מאיר ור' יוסי אוסר, ושוין שאסור לצאת בו ביום הכפורים. ושנינן לעולם זה הקב מנעל הוא ומאי טעמא דר' יוסי דאסר, גזירה דילמא מישתמיט ואתי לאיתויי ד' אמות ברשות הרבים. תנא תינוקות מותרין בכולן חוץ מנעילת הסנדל ומנעל. ואוקימנא כל מידי דאית ליה רביתא לינוקא לא גזרו בהו רבנן, והני אחרינתי לית ליה רביתא מינייהו. המלך והכלה ירחצו את פניהם. מלך דכתיב מלך ביפיו תחזינה עיניך. כלה שלא תתגנה על בעלה, וכי דתנינן אין מונעין תכשיטין מן הכלה ל' יום. הא דתנן החיה תנעול את הסנדל אוקימנא לר' יהודה בן תרדיון, אע"ג דקתני וחכמים אוסרין, כיון א) דרבא ושמואל מפרשי טעמא, [הלכתא כוותיה]. אמר רבא משום צינה ושמואל אמר משום סכנת עקרב מותר.

א) נ"ל דל"ל ואע"ג דקתני וחכמים אוסרין כיון דרבא ושמואל מפרשי טעמא דר"ח אליבא כוותיה, החיה תנעול וכו' מ"ט אמר רבא וכו'.

* * *

תוס' ישנים

אתי לאיתויי דרחב הוא הרבה רגיל ליפול מן הרגל ולאו איהולכה עביד ואמרינן נעלו פרט לגדול שאינו יכול להלך בו ול"ת והא אמרינן במצות חליצה (שם) במחופה עור דברי הכל ומה מועיל חיפוי עור כיון שרחב הוא הרבה וי"ל כיון שמחופה עור יכול להדקו טוב כרגלו אבל נראה לרבי תרץ דשמואל דקאמר הא מני ר"מ היא לאו לאפוקי ר' יוסי אתי דלדידיה נמי מנעל הוא כדאמרינן הכא אלא אתא לאפוקי מר' יוחנן בן נורי דלא מטהר בסנדל של עץ בכמה אשה ולא חשיב ליה מנעל אלא עור כיון שאין רגילות לעשותו כן ולית ליה כמאן דאמר בכמה אשה מאן לא הודו לו ר' יוחנן בן נורי והיינו נמי רבה יכולה והא דלא קאמר הא מני ר"ע דפליג אריב"נ בן נורי במתני' ומטמא לפי שר' עקיבא לא הוזכר שם אלא סנדל של סיידין של קש אבל קב הקיטע סנדל של עץ הוא ועוד דניחא ליה לאוקמי מתני' כר"מ משום דסתם מתני' ר"מ אע"ג דכולהו אתיא אליבא דר' עקיבא כדאיתא בפ' הנחנקין (סנהדרין דף פו.) והא דמייתי בפ' מצות חליצה על מני א) ר' מאיר היא בין מילתיה דשמואל בין בשמעתין דלעיל נחלצה בקב הקיטע כולה כהא [דקב] עד דברי ר"מ ור' יוסי אוסר לאו למימרא דר"מ היא ולא ר' יוסי אלא אגב מילתא דר"מ דמייתי מסיים נמי מילתיה דרבי יוסי דמתני' כגבא זו והשתא דפרישית דלא פסיל ויש מנא מנעל העץ אלא ר' יוחנן בן נורי וטעמא לפי שאין רגילין לעשותו של עץ אתי שפיר הא דמפני הכא כמאי עסקינן מחופה עור ותברי הכל דאפילו רבי יוחנן בן נורי מודה שרגילות לעשותו כך ולר"ת נמי דפרישית דר' יוחנן בן נורי פסול יה לפי שאין רגילות לעשותו מעץ א"כ למה פוסל רב בפ' מצות חליצה (יבמות דף קב:) סנדל התפור בפשתן דאמר אין חולצין בו משום דהתם כתיב ויהא כ"ע מכשרי סנדל של עץ לחליצה ור"י לא פסיל ליה אלא לפי שאין רגילות לעשותו מעץ וי"ל

תוס' ישנים (המשך)

דס"ל דטעמא דר' יוחנן בן נורי דפסיל ליה משום דהתם כתיב אבל לא משמע הכי ועוד אומר רבי דאי פירוש מנעל התפור בפשתן כעין מנעלים שלנו א"כ לא פסיל ליה רב אלא אנו כולו מפשתן או משיער דלא מגין ואין פסול זה אלא מדרבנן והא דקאמר התם כתיב אמסכתא בעלמא אבל מה"ת היה כשר לחליצה וכן סנדל של עץ נמי דמגין ועוד דמשמע דאם חלץ בו חליצתו כשרה מדקאמר אין חולצין בו ולא קאמר חליצתה פסולה כדמשמע בכמה דוכתי ואי בעי רב עור דוקא א"כ יפסול בשל עץ כדי להעמיד אמסכתא שלו דהתם אבל נראה עיקר [דרב לא] סבר לה כרבי יוחנן בן נורי ומתני' דיבמות דמכשרא ליה בדיעבד וברייתא דסיידין דכמה אשה יוצאה דמכשרא לכתחלה פליגי בלכתחלה ודיעבד ומוקי להו כר"מ ואי נמי מתני' דיבמות מיירי אף לכתחלה ואף דתני ליה בלשון דיעבד אגב אחריתא נקט הכי ואי הוה פי' תפור בפשתן כדפר"ח שאין עור בסנדל אלא תחת הרגל ומוקין של פשתן מתוחין עליו וחופין גב הרגל איכא סברא טובא למיפסליה אפילו דיעבד ולפירושו לא תהיה דרסא של תחת אמסכתא אלא דרסא גמורה ופסול כולי של פשתן והטעם כיון שאינו מגין וסנדל של עץ יכול להיות כשר מה"ת כיון שהוא מגין ופשתן אינו מגין וטעמא דהתם כתיב אינו אלא אמסכתא בעלמא ואין לתמוה לפר"ת אי קיימא לן כרבי יוחנן בן נורי שאין רגילין לעשות של עץ ופסול לחליצה על מה שנהגו לחלוץ במנעל תפור תרלושות דהא רגילות הוא בטוב לתופרו ברלועות אך לכאורה משמע דהלכה כר' מאיר דמכשיר סנדל של עץ לחליצה דהא מתני' דיבמות סתמא כר' מאיר ותנן סתמא גבי חליצה כוותיה. מ"ר: בין לר' מאיר בין לר' יוסי מנעל הוא. פירש"י והני דלאמוראי דלעיל לא הוי מנעל לפי שאינו מגין וקשה דבפ' מצות חליצה מוכחא דבסנדל של

---

*) נ"ל ר' מאיר היא כמלתיה דשמואל וכן בשמעתין דלעיל כולה כהא דקב עד כו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones